

Jord- och skogsbruksutskottet

Statsrådets redogörelse om en klimatpolitisk plan på medellång sikt fram till 2030

Till miljöutskottet

INLEDNING

Remiss

Statsrådets redogörelse om en klimatpolitisk plan på medellång sikt fram till 2030 (SRR 7/2017 rd): Ärendet har remitterats till jord- och skogsbruksutskottet för utlåtande till miljöutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Birgitta Vainio-Mattila, jord- och skogsbruksministeriet
- överinspektör Eleonoora Eilittä, kommunikationsministeriet
- konsultativ tjänsteman Juhani Tirkkonen, arbets- och näringsministeriet
- överinspektör Johanna Kentala-Lehtonen, miljöministeriet
- chefsforskare Aleksi Lehtonen, Naturresursinstitutet
- ordförande Markku Ollikainen, Klimatpanelen
- specialforskare Tuomas Mattila, Finlands miljöcentral
- specialforskare Sampo Soimakallio, Finlands miljöcentral
- branschchef Hannes Tuohiniitty, Bioenergia ry
- expert Antti Kohopää, Finsk Energiindustri rf
- miljödirektör Liisa Pietola, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- verkställande direktör för OptiWatti Juha Marjeta, Finlands Närenergiförbund rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- universitetslektor Asko Simojoki, Helsingfors universitet, enheten för växtproduktionsvetenskaper
- forskningsprofessor Kristiina Regina, Naturresursinstitutet
- Skogsindustrin rf
- Finlands Sågindustri rf.

Utlåtande JsUU 30/2017 rd

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Bestämmelser om en klimatpolitisk plan på medellång sikt finns i klimatlagen (609/2015). Planen ska innehålla ett mål för minskning av växthusgasutsläpp på medellång sikt, det vill säga fram till 2030. Vidare ska den ange med vilka åtgärder det kommer att säkerställas att målet uppfylls och att målet harmoniserar med det långsiktiga klimatmålet. Målet läggs upp utifrån EU:s mål för utsläppsminskning 2030 och det innebär att utsläppen ska minska med minst 40 procent jämfört med 1990.

Planen på medellång sikt gäller de sektorer som inte omfattas av EU:s handel med utsläpp, det vill säga de sektorer som ingår i ansvarsfördelningen. De klimatpolitiska målen i regeringsprogrammet kommer att genomföras med hjälp av planen och planen löper parallellt med energi- och klimatstrategin, som blev klar i slutet 2016. Planen på medellång sikt preciserar och kompletterar de åtgärder för att minska utsläppen som ingår i energi- och klimatstrategin. Basscenariot från sommaren 2016 tjänar som grund för arbetet med planen precis som det också var grunden för energi- och klimatstrategin. Utskottet har lämnat utlåtande JsUU 4/2017 rd—SRR 7/2016 rd om energi- och klimatstrategin.

Enligt planen räcker de nuvarande åtgärderna i basscenariot inte till för att nå utsläppsmålet. Gapet mellan basscenariot och utsläppsminskningssbanan kommer att öka stadigt 2021—2030. Planen går närmare in på vilka åtgärder som behövs för att komma ikapp skillnaden. Det betyder dels att utsläppen av växthusgaser måste reduceras snabbt, dels att kolsänkorna måste bevaras och stärkas. Regeringen framhåller att målåret för planen på medellång sikt är 2030 och att det finns anledning att lägga upp ett mål för koldioxidneutralitet, det vill säga klimatneutralitet, för tiden efter 2030. Det kan vara möjligt att nå målet för koldioxidneutralitet 2045 om vi satsar mer på den nuvarande klimatpolitiken, påpekar utskottet. Tanken är att en senare långsiktig klimatpolitisk plan ska innefatta en grundlig utredning kring målet för klimatneutralitet 2045 med tillhörande utsläppsbånar.

Allmänna synpunkter utifrån utskottets ansvarsområde

På EU-nivå binder sektorn för markanvändning som helhet mer växthusgasutsläpp än den producerar, framgår det av planen. Utskottet noterar dock att det finns en stor variation mellan medlemsländerna i betydelsen av utsläpp och sänkor i de olika kategorierna för markanvändning. I Finland utgör skogarna en betydande koldioxidsänka medan de andra markanvändningssektorerna huvudsakligen är utsläppskällor. Som helhet sett binder sektorn för markanvändning i Finland mer utsläpp än den producerar. De senaste åren har koldioxidsänkans storlek varit över 30 procent (över 20 miljoner ton CO₂) av de totala årliga utsläppen här.

Däremot beaktar regeringen inte kommissionens förslag om LULUCF-flexibilitet i det här sammanhanget eftersom frågan än så länge inte är slutbehandlad, påpekar utskottet. Finland har satt som mål att också enheter från kolsänkor som bildas av skog i begränsad omfattning ska kunna utnyttjas för att vi under perioden 2021—2030 ska uppfylla skyldigheten inom ansvarsfördelningssektorn. Besluten om planen på medellång sikt fattas innan vi har full klarhet om vad kommis-

Utlåtande JsUU 30/2017 rd

sionens förordningar om ansvarsfördelning respektive LULUCF kommer att innefatta. Detta medför en viss osäkerhet kring hur utsläppsminskningens banan exakt ska läggas upp och vilka flexibilitetsmekanismer som ska tillämpas. Också EU:s sektorslagstiftning kommer att ändras och ha konsekvenser för det nationella handlingsutrymmet i valet av politiska åtgärder. Dessutom är de föreslagna åtgärderna för utsläppsminskning förknippade med en viss osäkerhet vad gäller effekter och tidsram, men osäkerheten minskar i takt med att genomförandet framskrider och EU-rättsakterna preciseras. Följaktligen understryker utskottet att den första klimatplanen på medellång sikt till följd av riskerna kopplade osäkerhetsfaktorer av olika slag blir startskottet för den fortlöpande översyn av utsläppsminskningarna inom den icke handlande sektorn som det beskrivs om i klimatlagen.

Med hänvisning till redogörelsen påpekar utskottet att de tilläggsåtgärder som vidtas för att minska utsläppen inom jordbrukssektorn främst handlar om att motverka utsläppen från organogena jordarter. Planeringen av utsläppsminskningen av växthusgaser från jordbruket måste utgå från att åtgärderna ska vara effektiva, men att de är utformade för att möjliggöra tillväxt inom vår livsmedelssektor. Målet med den finländska jordbruks- och livsmedelspolitiken är att garantera nationell livsmedelstrygghet och god näringsförsörjning för dem som bor i Finland. De åtgärder som jordbruket vidtar inom ansvarsfördelningssektorn gäller utsläpp inom animalisk produktion och markbundna utsläpp, men också konsumenternas beteende, som att övergå till hållbar kost och minska matsvinnet, påverkar utsläppsutvecklingen inom jordbruket. Det behövs åtgärder för att minska utsläppen från matkonsumtionen för att minska matsvinnet och för att folk ska hålla sig till den kost som ingår i näringsrekommendationerna. Utskottet understryker att en betydande del av de nödvändiga åtgärderna har att göra med information och rådgivning till allmänheten och företag.

Det bör särskilt noteras att den största minskningspotentialen inom ansvarsfördelningssektorn finns inom trafik och transport. Därför är målet att minska utsläppen från trafiken med ungefär hälften fram till 2030 jämfört med 2005. Den största minskningspotentialen finns i vägtrafiken och åtgärder kommer särskilt att sättas in där. En viktig åtgärd är att ersätta fossila bränslen med förnybara och utsläppssnåla bränslen och drivsystem. Också utsläppen från arbetsmaskiner kan reduceras om maskinerna blir mer energieffektiva eller om man börjar använda alternativa drivmedel eller drivkraftssystem i dem. Det kan bland annat införas en inblandningsskyldighet för flytande biobränslen tidigare än planerat. Dessutom kan inblandningsprocenten öka (lätt brännolja) fram till 2030.

Direktivet om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor (RES-direktivet) från 2009 innehåller bindande nationella mål för användningen av förnybar energi fram till 2020. Det bindande målet för Finland är att förnybar energi ska stå för 38 procent av den slutliga energiförbrukningen 2020. För att nå målen ska medlemsstaterna utarbeta nationella handlingsplaner för förnybar energi samt vartannat år rapportera om framstegen till kommissionen. I direktivet ingår också bestämmelser om hållbarhetskriterier för biodrivmedel och flytande biobränslen. I RES-direktivet är målet också att höja andelen förnybar energi i den slutliga energiförbrukningen inom transportsektorn till 10 procent 2020. Finlands eget mål har satts vid 20 procent.

De riktlinjer i energi- och klimatstrategin som främjar ökad användning av förnybar energi betonar särskilt bioenergi, som används för transporter, i byggnader och i arbetsmaskiner. Cirka hälft-

Utlåtande JsUU 30/2017 rd

ten av den ökade användningen av bioenergi baserar sig på användning av trädbränsle, som kommer såväl från sidoströmmar till skogsindustrin som från skogsflis. Finlands möjligheter att minska utsläppen och öka användningen av förnybar energi lutar sig starkt med ökad virkesanvändning. Den serverar i hög grad både ansvarsfördelningssektorn och utsläppshandelssektorn, och det måste beaktas i den samlade bilden av klimatpolitiken.

Enligt strategin kan den ökande produktionen av biobränslen vara knuten till flera olika tekniker och råvaror. Utskottet påpekar dock att kommissionens så kallade vinterpaket från den 30 november 2016 (bl.a. förslag till direktiv om förnybar energi, RED II) innehåller en del öppna frågor kring biobränslenas kommande roll. Detta kan göra att investeringsplanerna här hemma ändras eller genomförs långsammare. Utskottet refererar ovan till osäkerhetsfaktorerna. Syftet med vinterpaketet är att skapa en ram för åtgärder för att främja förnybar energi fram till 2030. Andelen förnybar energi av den slutliga energiförbrukningen ska stiga till minst 27 procent i EU fram till 2030. Medlemsstaterna ska tillsammans försäkra sig om att målet nås. Förslaget innefattar inga separata mål för medlemsstaterna 2030.

I detta sammanhang vill utskottet påpeka att produktionspotentialen för biogas, att döma av expertutlåtanden, är minst 9 TWH, varav 80 procent finns i biomassa från jordbruket. I själva verket är biogaspotentialen inom jordbrukssektorn så gott som outnyttjad. Med rätt genomförande kan biogasanläggningarna också medverka till en omfördelning av näringsämnen från underskottsområden till överskottsområden och minska utsläppen av växthusgaser inom jordbrukssektorn. Dessutom är ökat växttäck på organiska marker ett av de främsta metoderna för att minska utsläppen. Biogasanläggningar är de potentiella användarna av denna biomassa. Vidare finns det outnyttjad biogaspotential i avloppsvatten och slam från industrin, bland annat massa från skogsindustrin, och i bioavfall som ingår i blandavfall.

Inom utskottets ansvarsområde spelar också kommissionens paket om cirkulär ekonomi från december 2015 en betydande roll. Det innefattar ett stort handlingsprogram inklusive förslag till revidering av sex direktiv om avfall. Handlingsplanen (2015—2018) tar upp de åtgärder som EU ska vidta för att främja den cirkulära ekonomin. Den behandlar produktion, konsumtion, avfallshantering och marknaden för returråvaror. Centrala sektorer är plast, livsmedelsavfall, råvaror av avgörande betydelse, bygg- och rivningsbranschen, biomassa och biobaserade produkter. Utskottet noterar vidare att återvunnet gödselmedel genererar både klimat- och miljövärden. Dessutom bör potentialen inom träförädling, bland annat sågspån och bark från sågverk, få större genomslag i cirkulär ekonomi. Vi behöver alltså åtgärder för att backa upp en verksamhetsmiljö som möjliggör cirkulär ekonomi.

Enligt planen uppstår samhällsekonomiska kostnadseffekter via produktion av biobränslen inklusive anknytande investeringar. Effekterna för samhällsekonomin är dock mycket små och de spelar en mycket liten roll för tillväxten i nationalprodukten. Utsläppsmålet för den sektor som omfattas av ansvarsfördelningen är ingen lätt uppgift, påpekar utskottet. Därför måste vi söka kostnadseffektiva metoder för att minska utsläppen inom alla sektorer. Man måste räkna med att det uppstår kostnader både för staten och för andra parter. Följaktligen gäller det att i fortsättningen analysera hur kostnadseffektiva minskningsmålen är. Vidare är det viktigt att åtgärderna ser till Finlands internationella konkurrenskraft. Inom många branscher, i synnerhet inom jordbruket, finns det ett behov av forskning och utveckling för att underlätta möjligheterna att införa framtida

Utlåtande JsUU 30/2017 rd

metoder för utsläppsminskning, metoder som dessutom måste vara godtagbara sett i ett samhällsperspektiv, sägs det i planen och utskottet håller med om det. Den tekniska utvecklingen i minskningsinsatserna kan vara snabb och avancera stötvis, påminner utskottet. Det betyder samtidigt att långsiktiga mål som läggs upp på ett tidigt stadium inte nödvändigtvis är det bästa och mest kostnadseffektiva sättet att nå minskningsmålen.

Med hänvisning till det som sägs ovan framhåller utskottet att de föreslagna minskningsmålen är förknippade med vissa osäkerhetsfaktorer vad beträffar innehåll, effekter och tidsram. När lösningar för ett utsläppsnålt samhälle på lång sikt planeras, måste målet emellertid vara att åtgärderna är hållbara och konsekventa redan 2030. De långsiktiga målen i Parisavtalet kräver större utsläppsminskningar och många av de nödvändiga åtgärderna avser ansvarsfördelningssektorn.

Trafik- och transportsektorn

Som utskottet säger ovan spelar utsläppen från trafiken en stor roll. De står för ungefär en femtedel av alla utsläpp av växthusgaser i vårt land och för ungefär 40 procent av utsläppen inom ansvarsfördelningssektorn. Trafiken spelar en framträdande roll för att utsläppsminskningarna inom sektorn ska uppnås. Målet i planen är att minska utsläppen från trafiken med ungefär hälften fram till 2030 jämfört med 2005.

Inköp av el-, väte- och gasbilar kommer enligt energi- och klimatstrategin från 2016 att främjas. Målet är att den nya tekniken ska stå för en tillräckligt stor andel av bilbeståndet för att marknaden ska fungera. Målet är att Finland 2030 har minst 250 000 eldrivna bilar (helt eldrivna bilar, vätedrivna bilar och laddbara hybrider) och minst 50 000 gasdrivna bilar. Enligt modellberäkningar kommer antalet elbilar i basscenariot att öka (utan nya åtgärder) till omkring 18 000 år 2020 och omkring 120 000 år 2030, enligt planen. Gasbilarna beräknas vara omkring 3 600 år 2020 och uppe i 13 000 år 2030. Utskottet påpekar särskilt att antalet tank- och laddstationer spelar en stor roll för att målen ska nås. Säker tillgång till bränsle är en av de viktigaste förutsättningarna för att bilar drivna med förnybar energi ska bli fler. Hos oss i Finland byggs stationer för nya drivmedel och laddstationer för elbilar byggs huvudsakligen på marknadsmässiga villkor. På sikt måste biodrivmedel också användas inom tung trafik, sjöfart och särskilt inom flygtrafik eftersom det där inte finns någon energieffektiv drivkraft i sikte på samma sätt som i vägtrafik, framhåller utskottet.

Enligt energi- och klimatstrategin är ett viktigt mål att den fysiska andelen av energiinnehållet i biodrivmedlen höjs till 30 procent i allt bränsle som säljs för vägtrafikbruk fram till 2030. Vidare införs en skyldighet att blanda in 10 procent flytande biobränsle i eldningsolja, det vill säga lätt brännolja, som används i arbetsmaskiner och för uppvärmning. Utskottet påpekar att den faktiska andelen biobränslen i basscenariot bedöms till 13,5 procent 2020 och därefter. Uppskattningen bygger på lagen om distributionsskyldighet som säger att den kalkylerade andelen biodrivmedel 2020 ska vara minst 20 procent av allt drivmedel som säljs för trafikändamål. I förpliktelsen ingår så kallad dubbelräkning, som avser att energiinnehållet i vissa biodrivmedel som inte konkurrerar med livsmedelsproduktionen kan räknas in dubbelt i måluppfyllelsen. I basscenariot antas andelen biodrivmedel som inte dubbelräknas vara 7 procent från och med 2020 och andelen dubbelräknade drivmedel 6,5 procent. Den kalkylerade andelen biodrivmedel skulle därmed vara 20 procent medan den reella andelen uppgår till 13,5 procent 2020—2030. Enligt beräkningsre-

Utlåtande JsUU 30/2017 rd

geln för biodrivmedel och elförbrukning är deras koldioxidutsläpp noll då de används. Utskottet understryker att användning av både biobränslen och el fullt ut minskar CO₂-utsläppen i trafiken och Framhåller vikten av att vi i större utsträckning använder framför allt biobränslen.

I RES-direktivet är målet att öka andelen förnybar energin av den slutliga energiförbrukningen inom transportsektorn till 10 procent 2020. Finland har satt sitt eget mål vid 20 procent. I vinterpaketet föreslås drivmedelsleverantörer bli förpliktade att släppa ut på marknaden en växande andel avancerade biodrivmedel, vissa andra biodrivmedel och biogas, förnybara drivmedel av icke-biologiskt ursprung, förnybar el och avfallsbaserade fossila drivmedel. År 2021 ska andelen vara minst 1,5 procent av drivmedelsleverantörens energimängd, och 2030 stiger andelen till 6,8 procent. Hållbarhetskriterier föreslås för biodrivmedel och biogas samt flytande biobränslen i transportsektorn, men också för användning av fast och gasformig biomassa i el- och värmeproduktion och för nedkylning.

Som det framgår är Finlands nationella mål för andelen biodrivmedel inom transportsektorn fram till 2020 fastställt i lagen om distributionsskyldighet. År 2017 ska andelen vara 12 procent och 2018 15 procent. Utskottet noterar att målet 2020 klart kommer att överskrida det minimimål på 10 procent som RES-direktivet ålägger medlemsstaterna. Det är mycket viktigt att det nationella målet nås.

En extra åtgärd som nämns i planen är att det i budgeten för 2018 avsätts 3 miljoner euro för att förbättra infrastrukturen för eltrafik och främja användningen av biogas i transportsektorn. Bas-scenariot som planen bygger på utgår från att antalet bensin- och dieseldrivna bilar i trafik praktiskt taget inte kommer att minska fram till 2030. Därför understryker utskottet vikten av åtgärder för att öka användningen av biodrivmedel, särskilt biogas, för transportändamål. Också användningen i arbetsmaskiner bör backas upp. Vidare är det viktigt att beskattningen av trafik och transport vidareutvecklas för att bli mer utsläppsrelaterad.

Allmänna synpunkter på jordbrukssektorn

Det framgår av planen att utsläppen från jordbruket utgör ungefär 10 procent av de totala utsläppen i vårt land och cirka 20 procent av utsläppen inom ansvarsfördelningssektorn. Utsläppen 2015 bestod av dikväveoxid från odlingsmark (53 procent), metanutsläpp från husdjurens matsmältning (32 procent), dikväveoxid- och metanutsläpp från hantering av spillning (11 procent) och koldioxidutsläpp från kalkning och ureagödsling (3 procent). Mellan 2005 och 2015 varierade utsläppen från jordbrukssektor något från år till år, medan storleksklassen har varit densamma. I basscenariot ökar de totala utsläppen från jordbruket med tre procent mellan 2005 och 2020, men de är 0,5 procent längre 2030 än 2005. Fram till 2020 är gödsling och torvmarker växande utsläppskällor medan idisslare och gödsling därefter kommer att vara minskande utsläppskällor.

Enligt hypoteserna i basscenariot, som bygger på Naturresursinstitutets kalkyl, kommer priserna inom jordbrukssektorn att gå ner en aning i förhållande till insatserna. Till exempel väntas elpriserna stiga, vilket minskar spannmålsproduktionen eftersom lönsamheten försämras. Likaså minskar produktionen av svinkött med några procent och produktionen av fjäderfäkött avstannar eftersom lönsamheten har och fortfarande kommer att försämras. Tack vare god efterfrågan kommer produktionen dock inte att minska. Spannmålsproduktionen minskar med drygt 10 procent,

Utlåtande JsUU 30/2017 rd

medan mjölkproduktionen eventuellt kommer att stiga men i långsam takt. Det totala antalet nötkreatur antas minska och nötköttproduktionen gå ner med cirka 10 procent fram till 2030 jämfört med 2015. Sammantaget sett resulterar detta i ett basscenario där produktionen av spannmål, nötkött och svinkött minskar men mjölkproduktionen ökar med 4 procent 2015—2030.

På grund av tillbakagången i spannmålsproduktionen väntas den odlade arealen krympa med upp till 150 000 hektar. Allt skulle inte läggas i träda utan i högre grad än tidigare bli så kallade marginalåker, som står utanför den aktiva produktionen men fortfarande kan återtas för jordbruksändamål, påpekar utskottet. Arealen av organiska marker växer med 1 100 hektar per år från och med 2015 och det är hälften av den genomsnittliga röjningstakten 2000—2014. Andelen vall på organiska marker kvarstår på nuvarande nivå (57 procent). Effekten av reglerbar dränering har inte beaktats eftersom arealen än så länge är mycket liten. Flytgödselsystemet blir vanligare 2015—2020, men läget ändras inte längre 2020—2030. Flytgödsel avger mer metan och mindre dikväveoxid än torrgödsel. Enligt utskottet är det viktigt att spillning från husdjur i fortsättningen nyttiggörs i större omfattning i produktionen av bioenergi.

Utskottet påpekar att åtgärder för att minska utsläppen från jordbrukssektorn redan nu ingår i programmet för utveckling av landsbygden i Fastlandsfinland 2014—2020. Följande åtgärder nämns: miljöersättning för mångårig vall på torv- och mullmark, miljöersättning och investeringsstöd för reglerbar dränering och investeringsstöd för biogasanläggningar.

Inom jordbrukssektorn härstammar utsläppen av växthusgaser från spridda biologiska utsläppskällor, vilket gör att det är svårare att begränsa dem än inom många andra sektorer, framhåller utskottet. Vad gäller utsläpp från åkermark är minskningspotentialen störst på organogena jordar. Dessa jordarter förekommer allmänt i Finland och de utsläpp som uppkommer vid odling och röjning är mångdubbelt större än utsläppen från mineraljordar. Vid planeringen av åtgärder för att minska växthusgasutsläpp från jordbruket bör man komma ihåg att matproduktionen har betydelse för hela samhället och se till att de föreslagna åtgärderna inte hotar den nationella livsmedelstryggheten, understryker utskottet.

Tilläggsåtgärder för jordbrukssektorn

Utskottet påpekar att de tilläggsåtgärder som enligt redogörelsen vidtas för att minska utsläppen inom jordbrukssektorn främst handlar om att motverka utsläppen från organogena jordarter. Ovan sägs det att de innefattar den största minskningspotentialen. De organogena jordbruksjordarna består av många åkertyper, och utmaningen är att ta fram minskningsåtgärder som är kostnadseffektiva, regionalt rationella, hållbara på sikt och överlag godtagbara, konstaterar utskottet. Därför är det bra att planen än så länge är allmänt formulerad. Eftersom efterfrågan på livsmedel kommer att öka i framtiden måste man i fortsättningen fokusera särskilt på att effektivisera produktionen, alltså på att minska utsläppen per producerad liter eller producerat kilo, menar utskottet. Vidare vill utskottet påminna om vikten av följa strategin för att garantera den nationella livsmedelstryggheten när de löpande åtgärderna planeras och genomförs. Strategin går också ut på att de föreslagna åtgärderna ska vara företagsekonomiskt lönsamma för jordbrukarna.

Planen innehåller följande åtgärder: organogen jord odlas mångårigt utan att beredas, organogen jord beskogas och våtmarksbeskogas, grundvattenytan höjs med reglerbar dränering, biogaspro-

Utlåtande JsUU 30/2017 rd

duktionen främjas, kolinlagringen i marken främjas och bevaras och initiativet för 4 promille mer kol genomförs via forskningsprojekt och försök och matsvinnet reduceras.

De föreslagna åtgärderna bygger dels på att existerande åtgärder fortsätter och effektiviseras (bl.a. mångårig vall, reglerbar dränering), dels på att det sätts in en del nya åtgärder (skogsplantering på lågproduktiv åkermark, biogasproduktion och ökning av kollagren i marken). Ovan understryker utskottet att det finns en stor produktionspotential för biogas och framhäver den totala nyttan med biogas.

Samtidigt påpekar utskottet att åtgärderna för att öka och bevara kollagren i marken och genomföra initiativet 4 promille också avser mineraljordar, som har den största potentialen för att öka lagren. Vidare framhåller utskottet att det i och för sig är motiverat att planera skog på lågproduktiva organogena åkrar, men påpekar dock att ett avkastningsscenario för skogsplanterade skiften inte uteslutande kan stödja sig på intäkter av virkesförsäljningen de närmaste decennierna. Beskogning av organogen jord avviker från normal skogsvård och det kan hända att avkastningen från virkesförsäljning är mycket liten.

Vidare påpekar utskottet att det än så länge inte finns någon tillräckligt entydig forskningsinformation om nyttan med reglerbar dränering. Det finns forskningsresultat som visar att det under fältförhållanden inte finns något samband mellan vattenhalten i ytjorden på torvåkrar och koldioxidutsläpp.

Utskottet framhåller att planen inte tar ställning till vilken betydelse kalkning har för att minska växthusgaser på odlingsmark. Enligt bördighetsstatistiken är drygt hälften av odlingsmarken i Finland surare än vad som är målet, trots att kalkning ingår i god odlingspraxis. Många laboratorieundersökningar har visat att en höjning av pH-värdet i sur jord vanligen minskar N₂O-utsläppen från denitrifikation som beror på syrebrist. Det finns inga resultat från fältstudier att tillgå, men bättre växtlighet till följd av lägre surhetsgrad och effektivare upptag av näringsämnen i växter har utan vidare likadana effekter. En nyligen startad europeisk studie kommer att generera ny kunskap om ämnet de närmaste åren. Där ingår också finländska forskare. Om man utgår från att fältstudier bekräftar resultaten från laboratorieundersökningarna, antas ökad kalkning vara en betydande potential för att minska utsläppen av växthusgaser från odlingsmarken i Finland.

Specialfrågor kring ökande och bevarande av kol i marken

Målet med det internationella alternativet 4 promille är att visa att jordbrukssektorn har möjligheter att medverka till att statsekonomierna blir koldioxidneutrala på sikt. Vi är medvetna om detta i Finland och det ingår åtgärder för att öka och bevara kolinlagringen i marken i programmet för utveckling av landsbygden i Fastlandsfinland 2014—2020 (t.ex. återvinning av näringsämnen och organiska ämnen, växttäckte vintertid på åkrar, miljövårdsvallar). Ju mer växterna växer desto större är kolinlagringen och den andel som hamnar i marken. Det kan man påverka via valet av växtarter och växtsorter och med odlingstekniken. Organiska jordförbättringsmedel påverkar kollagret i marken i mindre omfattning än växter, eventuellt med undantag för biokol som bryts ner långsamt.

Utlåtande JsUU 30/2017 rd

I dagsläget är de forskningsprojekt som ska ge kunskap om effektivare metoder för att öka kolinlagring i marken av stor betydelse, påpekar utskottet. Utskottet framhåller att redan små förändringar i kollagret i marken har stor klimateffekt eftersom marken innehåller mer kol än atmosfären och växtligheten sammantaget. En nyckelfråga när det gäller att öka och bevara kollagren är att marken fortsatt måste vara bördig eftersom kolet i marken härstammar från växter. På längre sikt kommer kollagren att närma sig den dynamiska balans som bestäms av kolinlagringen i marken och nedbrytningen av organiska ämnen.

Utskottet framhåller att nedbrytningen av organiska ämnen i stort sett är känd, men det forskas fortfarande i nedbrytningsmekanismerna och de faktorer som reglerar nedbrytningen i olika miljöer och markförhållanden både i Finland och internationellt. Vidare finns det en del öppna frågor kring hur kollagren i marken mäts. Exempelvis en del uppföljningsstudier visar att kolhalten i odlingsmarken i vårt land minskar stadigt, men det får inget stöd i den statistiken över mullhalt som ingår i bördighetsanalyser. Det finns ingen självklar orsak till skillnaden och frågan kräver ytterligare undersökningar.

Lagren av organiskt kol är mycket större i Finland än i resten av Europa och det finns ingen information om hur mycket de kan utökas, noterar utskottet. Det är lätt att utöka kolinlagringen i marken, men för att det ska gå att effektivt öka kollagren krävs det också att nedbrytningen av dem går långsammare. Höjd grundvattennivå är ett sätt att stoppa upp nedbrytningen av organiskt material på torvmark, men samtidigt försämrar bördigheten på grund av syrebrist. Extra effektivt vore det att öka kollagren med metoder som samtidigt kan stoppa upp nedbrytningen av organiskt material och förbättra bördigheten.

Utskottet hänvisar till det som sägs ovan och framhåller att det på sikt är viktigt att ytterligare undersöka vilka praktiska åtgärder det finns för att öka kolinlagringen i jordbruksjord. I framtiden när det finns mer kunskap om kolinlagring och kolsänkor går det att stödja praktiska åtgärder med hjälp av olika insatser från samhällets sida. Av central betydelse just nu är de forskningsprojekt som ska ge kunskap om effektivare metoder för kolinlagring i marken. I detta sammanhang understryker utskottet att det är för tidigt att lägga fram nya styrelement, men att det snabbt behövs försök som stöder forskningen.

Avslutningsvis

Utskottet understryker särskilt

- att biomassa bör nyttiggöras i högre grad i produktionen av förnybar energi
- att det krävs ytterligare åtgärder för att vi ska nå målet för antalet el- och gasdrivna bilar
- att det går att höja kolbindningspotentialen med befintliga metoder och metodförbättringar
- att skogsplantering av åkrar inte får äventyra livsmedelstryggheten.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Jord- och skogsbruksutskottet föreslår

att miljöutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande JsUU 30/2017 rd

Helsingfors 12.12.2017

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Anne Kalmari cent
vice ordförande Kari Kulmala blå (delvis)
medlem Markku Eestilä saml (delvis)
medlem Pertti Hakanen cent (delvis)
medlem Hanna Halmeenpää gröna
medlem Lasse Hautala cent
medlem Reijo Hongisto blå
medlem Susanna Koski saml
medlem Jari Myllykoski vänst
medlem Juha Pylväs cent
medlem Tytti Tuppurainen sd (delvis)
medlem Harry Wallin sd
medlem Peter Östman kd (delvis)
ersättare Ritva Elomaa saf
ersättare Elsi Katainen cent (delvis)
ersättare Timo V. Korhonen cent.

Sekreterare var

utskottsråd Carl Selenius.

Utlåtande JsUU 30/2017 rd

Avvikande mening

Motivering

Bestämmelser om en klimatpolitisk plan på medellång sikt finns i klimatlagen. Planen lägger fast minskningsmålen för utsläpp av växthusgaser på medellång sikt, det vill säga till och med 2030. Samtidigt anger planen vilka åtgärder Finland tänker vidta för att försäkra sig om att målet nås och är i samklang med det långsiktiga klimatmålet. Målet läggs upp utifrån EU:s mål för utsläppsminskning 2030, vilket innebär att utsläppen ska minska med minst 40 procent jämfört med 1990. Planen på medellång sikt gäller således de sektorer som inte omfattas av EU:s handel med utsläpp, det vill säga de sektorer som ingår i ansvarsfördelningen. De klimatpolitiska målen i regeringsprogrammet kommer att genomföras med hjälp av planen och planen löper parallellt med energi- och klimatstrategin, som blev klar i fjol (2016).

Vår utskottsgrupp samt sannfinländarnas riksdagsgrupp menar att denna sektor inom klimatpolitiken är ytterst viktig för Finland. Sammantaget anser vi dock att den föreslagna klimatpolitiska planen är problematisk med avseende på ett flertal aspekter. Därför anser vi som utskottsgrupp att det centrala målet för den finländska klimatpolitiken bör vara att så kallade nationella eller internationella mål för att minska utsläpp inte ytterligare försvårar verksamheten inom exempelvis en rad företagssektorer och skogsbrukssektorn i vårt land. Detta är av mycket stor betydelse, inte minst för att vi vet att det internationellt och i EU i framtiden kommer att sättas allt strängare gränser för utsläpp inom dessa sektorer. Vår utskottsgrupp vill inte med vett och vilja ställa företagen i vårt land inför sådana krav. Enligt vårt sätt att se är det mycket viktigt att vi kan garantera att vår industri har internationell konkurrenskraft de kommande åren.

För det andra ser både vår utskottsgrupp och vår riksdagsgrupp en risk för att jordbrukssektorns existens sätts på spel, eftersom planen på sikt kan innebära en hel del åtstramningar. Vi kan inte längre varken som utskottsgrupp eller som riksdagsgrupp säga ja till nya tungrodda förvaltnings-system eller procedurer, särskilt som jordbrukarna redan nu har vidtagit många åtgärder för att förbättra sina arbetssätt och minska utsläppen. Samtidigt gäller det att komma ihåg det faktum att det är större företag att minska utsläppen inom jordbruket än inom många andra sektorer. Det samma gäller torvproduktion och tillståndsprocedurerna kring den. Därför är det inte vettigt att göra de nuvarande organisationerna ännu mer stelbenta.

Avslutningsvis vill vår utskottsgrupp understryka att det också finns andra sätt att styra energi- och klimatpolitiken än bara genom lagstiftning. Det är därför onödigt att komplicera planeringen av klimatpolitiken ytterligare. Om man verkligen vill ha förändringar måste man på riktigt se till att vi inte sätter vår försörjningstrygghet på spel — eller sätter alltför ambitiösa nationella mål för oss själva inom någon som helst sektor (inklusive transportsektorn).

Avvikande mening

Jag föreslår

att miljöutskottet i sitt betänkande beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande JsUU 30/2017 rd

Helsingfors 12.12.2017

Ritva Elomaa saf